

MARMARA ÜNİVERSİTESİ TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTESİ YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN PROGRAMA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE BEKLENTİLERİ

Araş. Gör. Sibel CENGİZHAN* - Öğr. Gör. Nuriye AKKUL**

ÖZET

Öğrenme-öğretme süreci içerisinde önemli bir yere sahip olan bilgi ve bu bilginin süreçteki yayılımı gün geçtikçe artmaktadır, sözkonusu bu artış her eğitim seviyesini olduğu gibi lisansüstü eğitimi de etkilemekte ve buna bağlı olarak da ihtiyaç duyulan bir takım yeniliklerin programlara adapte edilmesi gerekmektedir. Ancak her eğitim seviyesinde olduğu gibi, lisansüstü eğitimde de yapılmak istenen yeniliklerde öncelikle beklentilerin, ihtiyaçların belirlenmesi ve programların bu doğrultuda geliştirilmesi, uzmanlık alanı olarak daha çok öneme sahip olan lisansüstü eğitim için bireylerin, toplumların, ülkelerin gelişimi ve yenilenmesi açısından önem kazanmaktadır. Dolayısıyla bu noktada atılması gereken ilk adım, program geliştirilmesinin birinci basamağında da yer alan ihtiyaçların belirlenmesi olmaktadır. Bu amaçla; bu araştırmada da yüksek lisans öğrencilerinin yüksek lisans programları, teknolojik araç-gereç, öğretim yöntem ve teknikleri, fiziksel ortam, öğretmen özellikleri ile değerlendirmeye ilişkin beklentileri belirlenerek, var olan durumla karşılaştırılacaktır.

Betimsel tarama yöntemi kullanılarak yürütülen araştırmanın evrenini İstanbul İli içerisinde yer alan Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü öğrencileri, örneklemini ise Fen Bilimleri Enstitüsü'nün Teknik Eğitim Fakültesi yüksek lisans programı öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilere araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi ve programa ilişkin beklentilerinin belirlenmesi amacıyla soru formu uygulanmış, elde edilen verilerle yapılan istatistiksel işlemler sonucu örneklem grubunun programa ilişkin beklentileri kullanılan teknolojik araç-gereç, öğretim yöntemi ve teknikleri, ders süresi ve içerikleri açısından farklılıklar gösterdiği belirlenmiş ve bunlara ilişkin öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Çoklu grup karşılaştırmaları için $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde Kruskal Wallis, ikili grup karşılaştırmaları için ise Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Ayrıca bölümler ve cinsiyet arasında önemli görülen farklılıkların karşılaştırılması amacıyla çapraz tablolarla frekans dağılımları verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yüksek lisans öğrenci beklentileri, Yüksek Lisans Programları.

ABSTRACT

The purpose of present study was to investigate expectations of graduates. 88 post graduates participated in the study. The sampling has been composed of post graduate students Marmara University, Technical Education Faculty program at sciences institute. This study conducted as a descriptive survey. Data were gathered through a questionnaire, developed by researchers, which consist of 15 questions. Data were analyzed by using frequency, crosstab, Mann Whitney and Kruskal Wallis statistical techniques. Kruskal Wallis was used in order to Multiple group comparison ($p > 0.05$) and Mann Whitney U test was used to two group comparison.

As a result, there were significant differences between the post graduate expectations and the knowledge given in the program.

Key Words: Graduate expectations, Master Programs.

GİRİŞ

Öğrenme-öğretme süreci içerisinde önemli bir yere sahip olan bilginin hızla arttığı bir ortamda, bilginin üretilmesi ve yayılması çok önemli bir yer kaplamaktadır.

Özellikle 18.yüzyıldan sonra bilgi birikiminde çok hızlı gelişmeler sağlanmış ve bu bilginin süreçteki yayılımı gün geçtikçe artmıştır. Sözkonusu artış özellikle bilginin yoğun olarak aktarıldığı eğitim kurumlarında önemli bir

* Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bölümü, İstanbul.

** Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bölümü, İstanbul.

yere sahip olmuştur. Bilginin bu kurumlarda aktarılmasındaki en önemli rolü ise hazırlanan eğitim programları üstlenmiştir. Teknolojinin ve bilginin zaman içerisinde farklılaşması, gelişmesiyle birlikte var olan programların bunlara göre adapte edilmesi, geliştirilmesi gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla ilköğretimden lisansüstü eğitime kadar olan bütün programların yeni gelişmelere uygun olarak, bireylerin, kurumların, toplumların ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda yapılandırılması gerekmektedir.

Doğan'ın (1997, s.116) da belirttiği gibi, toplumun ve bireyin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanan bir eğitim programı, genel amaçların belirlenmesi ve öğrencilerde geliştirilecek yeterliliklerin saptanmasıyla başlar.

Bir programın geliştirilebilmesi için öncelikle ulaşılabilecek eğitsel hedeflerin, bu hedeflere ulaşmada kişilere hangi eğitsel deneyimlerin kazandırılacağına, bu deneyimlerin en etkili nasıl düzenleneceğinin ve hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının veya ne kadar ulaşıldığının yani değerlendirmenin nasıl yapılacağına planlanması gerekmektedir (Sezgin, 1994, s.7).

Ancak tüm bunlardan önce okullarda uygulanan eğitim programlarının bireysel, sosyal, ekonomik, politik, bölgesel ve okul şartlarına uygun olması gerekmektedir. Eğitim programları bir yandan ülkenin ihtiyaç ve taleplerine uygun bireyler yetiştirmeyi amaçlarken, diğer yandan bölgenin, okulun ve öğrencinin, velinin vb. ihtiyaç ve taleplerini göz ardı edemez. Bu ihtiyaç ve talepler sadece merkezden hazırlanan ve geliştirilen programlarla yerine getirilemez. Bu yüzden program geliştirme çalışmaları genelden özele doğru çeşitli düzeylerde yapılması gerekir. Lawton (1984) bu düzeyleri; ulusal, bölgesel, kurumsal (okul), bölümsel (zümre öğretmenler kurulu) ve bireysel (öğretmenin sınıf içerisinde verdiği kararlar) olmak üzere beş düzey olarak belirlemiştir. Burada son üç düzey bizzat okul içerisinde yapılmaktadır. Ulusal düzeyde ülke çapında eğitim programlarıyla ilgili politikalar, standartlar, ilkeler, stratejiler ve genel amaçlar belirlenirken, bölgesel düzeyde bu unsurlara bölge şartlarına uygun diğer unsurlar eklenmektedir. Ulusal ve bölgesel düzeyde belirlenen esaslar doğrultusunda asıl program geliştirme çalışmalarının okul düzeyinde yapılması programların başarılı şekilde uygulanması için gerekmektedir (Akt. Yüksel, 1998, s.514).

Ancak bilindiği gibi bir programın salt kendi başına değil tüm öğeleri ile birlikte planlanıp uygulanması ulaşılabilmek istenen hedefe kılavuzluk edecektir. Bununla birlikte bilişim toplumu doğal olarak bilişim sistemlerine yabancı olmayan bir insan modeline ihtiyaç duyacaktır. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda teknoloji ve değerlerde hızlı ve kapsamlı değişimler yaşanacak ve bu iki boyut sürekli birbirini etkileyecektir. Önemli olan hangisinin diğerini daha çok etkilediği değil, bu etkileşim sonucu yaşanan değişimi kavrayıp, bu değişimin gerektirdiği şekilde hazırlanacaktır (Yüksel, 1998, s.511).

Okul bilgi sistemlerinin henüz kurulamamış ya da en çok bilgi kullanan ve aynı zamanda üreten kurumlar olması gereken bir çok üniversitenin henüz internet bağlantısını gerçekleştirememiş olması, eğitim sisteminin teknoloji boyutundaki az gelişmişliğini göstermektedir.

Teknoloji ne kadar önemli, ne kadar göze çarpan bir şey olursa olsun, okulun ve okul öğretiminin değişmesinde yine de en önemli etken değildir. En önemlisi, okulun rolünü ve işlevlerini, içeriğini, odağını, amacını, değerlerini yeniden düşünen ve yorumlayabilen insandır. (Dönmez, 1998, s.508). Bu özellikleri taşıyan bireyleri yetiştirme sorumluluğu da lisans ve lisansüstü eğitimle sağlanmaktadır.

Lisansüstü Öğretim, lisans öğretimine kıyasla daha zor ve nitelikli insan gücüne daha çok gereksinim duyan bir öğretimdir. Entellektüel ve sosyal konumun kazanıldığı lisans öğretiminde mevcut bilgiler aktarılırken, lisansüstü öğretimde bilgi ve teknoloji üretimi, ülke ve dünya sorunlarına yönelik çözümler aranmaktadır. (Yağcı, 2001).

Lisansüstü öğretiminin amacını belirlemeye çalışırken, bu öğretim düzeyinde nasıl bir insan yetiştirileceği sorusunun düşünülmesi gerekir. Lisansüstü öğretim programları ve özellikle doktora programlarının amaçlarını, kişilere bağımsız araştırma yapma, bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırma olarak tanımlanabilir. Ayrıca kişileri yeni teknolojilere uyum sağlayabilecek bilgi ve beceriye de sahip kılabilmektedir (Karakütük, 2002, s.65).

AMAÇ

Araştırmanın amacı; öğrencilerin yüksek lisans programlarından; teknolojik araç-gerece, öğretim yöntem ve tekniklerine, fiziksel ortama, öğretmen özelliklerine ve değerlendirmeye ilişkin beklentilerinin ve bu beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığının belirlenmesidir.

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkin bir şekilde işleminde önemli bir konuma sahip olan eğitim programlarının son gelişmelere uyum sağlayabilecek, bireysel, toplumsal ihtiyaçlara cevap verebilecek bir yapıda olması ve bunun her eğitim seviyesindeki programlarda uygulanması eğitimde ulusal ve uluslararası hedeflere ulaşmada önem taşımaktadır. Özellikle uzmanlık alanı olarak daha çok öneme sahip olan lisansüstü eğitimde de programların bireyin hazırbulunuşluk, ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda yaratıcılığını, düşünme düzeyini, düşündüğünü kendine özgü cümlelerle ifade edebilme yeteneğini geliştirici yönde düzenlenmesi gerekmektedir. Bireyin öncelikle ihtiyaç duyduğu bilgileri öğrenmeye karşı istekli olduğu düşünüldüğünde hazırlanacak programların gelişen bilim ve teknolojiyle uyum içerisinde bireylerin/toplumların ihtiyaçlarına ve beklentilerine göre belirlenmesinin önemi daha açık olarak görülebilmektedir. Bu önemden yola çıkılarak

yapılan bu çalışmada da öğrencilerin yüksek lisans programlarından beklentilerinin neler olduğu ve bu beklentilerin ne kadar karşılanıp karşılanmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlarla yüksek lisans programlarının süreçteki, değerlendirmedeki eksik veya geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin önerilerin sunulması programın beklentileri giderebilmesi açısından değerlendirilmesinde de önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Yüksek lisans öğrencilerinin programa ilişkin beklentilerinin belirlenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen soru formu, 2002-2003 eğitim-öğretim yılında Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yer alan Teknik Eğitim Fakültesi; Elektrik, Elektronik-Bilgisayar, Makine, Matbaa, Metal, Tekstil ve Teknoloji Eğitimi Ana Bilim Dolarından çalışma grubu olarak seçilmiş derslerini tamamlayan öğrencilere uygulanmıştır. Yüksek lisans öğrencilerinin %100'üne (88 kişi) ulaşılmıştır.

Araştırmanın kuramsal temeli alan yazın taranarak oluşturulmuştur. Araştırma betimsel tarama modeli ile yürütülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilere ilişkin cinsiyet, yaş, mezun oldukları bölüm ve bir işte çalışıp çalışmadıkları ile ilgili dağılımları aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilere Ait Demografik Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Bay	70	79,5
	Bayan	18	20,5
	Toplam	88	100
Yaş	21-25	48	54,5
	26-30	28	31,8
	31 ve üstü	12	13,6
	Toplam	88	100
Mezun Olunan Bölüm	Elektrik	11	12,5
	Metal	10	11,4
	Matbaa	9	10,2
	Tekstil	15	17
	Makine	16	18,2
	Elektronik-Bilgisayar	18	20,5
	Teknoloji Eğitimi	9	10,2
	Toplam	88	100
Bir İşte Çalışma	Evet	71	80,7
	Hayır	17	19,3
	Toplam	88	100

Verilerin işlenmesinde "SPSS 8.0" istatistik paket programından yararlanılmıştır.

İstatistik çözümlenmelerde çoklu grup karşılaştırmaları için $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde Kruskal Wallis testi yapılmış anlamlı çıkan gruplar arasında ise Mann Whitney U testi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bölümler arasında önemli görülen farklılıkların karşılaştırılması amacıyla çapraz tablolarla frekans dağılımları verilmiştir.

BULGU ve YORUMLAR

1. Çapraz Tablo ve Frekans Sonuçları

Cinsiyet Bağımsız Değişkenine İlişkin Bulgular:
Cinsiyet Bağımsız Değişkeni için;

"Niçin yüksek lisans yapıyorsunuz" sorusu arasında yapılan çapraz tablo sonuçlarına bakıldığında; bölüm ayrımı yapılmaksızın erkeklerin % 58.6'sının akademik kariyer yapmak, %31.4'ünün alanla ilgili gelişimini sağlamak için, %10'unun ise ileride gerekli olabilir düşüncesiyle yüksek lisans yaptıkları, bayanların ise %44.4'ünün akademik kariyer yapmak, %50'sinin alanla ilgili gelişimini sağlamak için, %5.6'sının da ileride gerekli olabilir düşüncesiyle yüksek lisans yaptıkları görülmektedir. Bu sonuçlara genel olarak bakıldığında ise; erkeklerin daha çok akademik kariyer, bayanların ise alanla ilgili gelişimini sağlamak için yüksek lisans yaptıkları söylenebilir.

"Bir Yüksek Lisans programında ders öğretmenleri nasıl davranmalıdır?" sorusu arasında yapılan çapraz tablo sonuçlarına bakıldığında; cinsiyet ayrımı olmaksızın erkeklerin %77'si, bayanların ise %55.6'sının ders öğretmenlerinde demokratik olma özelliği aradıkları görülmektedir. İkinci sırada ise erkeklerin %18.6'sı, bayanların ise %44.4'ü ders öğretmenlerinde toleranslı olma özelliği aradıkları görülmektedir. Dolayısı ile bir yüksek lisans programındaki ders öğretmenlerinin öncelikle demokratik olması, ikinci planda toleranslı olması istenmektedir.

"Sizce dersler hangi öğretim yöntem ve teknikleriyle işlenmeli?" sorusu arasında yapılan çapraz tablo sonuçlarına bakıldığında; erkeklerin daha çok (%51.4) anlatım, bayanların ise daha çok anlatım (%33.3) ve örnek olay (%33.3) yöntemiyle derslerin işlenmesini istedikleri görülmektedir.

"Derslerinizde hangi teknolojilerin hangi sıklıkta kullanılmasını istersiniz" sorusu arasında yapılan çapraz tablo sonuçlarına bakıldığında; öğretim teknolojilerinden bilgisayarın erkekler (%95.7) ve bayanlar (%77.8) tarafından öncelikli olarak tercih edildiği, ikinci olarak da (erkek öğrenciler %48.6) (bayanlar %44.4) kameranın tercih edildiği görülmektedir. Erkekler (%32.9) ve bayanlar (%44.4) arasında hiç tercih edilmeyen öğretim teknolojilerine bakıldığında bunun televizyon kullanımı olduğu görülmektedir.

Yüksek Lisans yapılan bölüm Bağımsız Değişkenine İlişkin Bulgular: Yüksek Lisans yapılan bölüm Bağımsız Değişkeni için;

“Niçin Yüksek Lisans Yapıyorsunuz?” sorusu arasında yapılan çapraz tablo sonuçlarına bakıldığında; Elektrik bölümünün %36.4’ü, Metal bölümünün %50’si, Matbaa bölümünün %66.7’si, Tekstil bölümünün %60’i, Makine bölümünün %87.5’i, Elektronik-Bilgisayar bölümünün %50’si ve Teknoloji Eğitimi bölümünün ise %22.7’si akademik kariyer yapmak için, yine Elektrik bölümünün %34.4’ü, Metal bölümünün %50’si, Matbaa bölümünün %22.2’si, Tekstil bölümünün %33.3’ü, Makine bölümünün %12.5’i, Elektronik-Bilgisayar bölümünün %38.9’u ve Teknoloji Eğitimi bölümünün ise %66.7’si alanla ilgili gelişimini sağlamak için, Elektrik bölümünün %27.3’ü, Matbaa bölümünün %11.1’inin, Tekstil bölümünün %6.7’sinin, Elektronik-Bilgisayar ve Teknoloji Eğitimi bölümlerinin ise %11.1’i ileride gerekli olabilir düşüncesiyle yüksek lisans yaptıklarını belirtmişlerdir. Sonuçlara genel olarak bölüm ayrımı yapılmaksızın bakıldığında ise; öğrencilerin %55.7’sinin akademik kariyer yapmak için, %35.2’sinin alanla ilgili gelişimini sağlamak için, %9.1’inin ise ileride gerekli olabilir düşüncesiyle yüksek lisans yaptıkları görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin bir çoğunun araştırma görevlisi olmasından dolayı daha çok akademik kariyer için yüksek lisans yaptıkları söylenebilir.

“Programda dönem sonu değerlendirmeleri nasıl yapıyor?” sorusu arasında yapılan çapraz tablo sonuçlarına bakıldığında; tüm bölümlerde dönem sonu değerlendirmelerinin daha çok verilen ödevlerle (%55.7) yapıldığı görülmektedir. Bölüm bazında ise daha çok; Elektrik Eğitimi Bölümü (%45.5) öğrencileri ödev sunumlarıyla, Metal (%60), Matbaa (%55.6), Tekstil (%53.3), Makine (%68.8), Elektronik-Bilgisayar (%50) ve Teknoloji eğitimi (%77.8) bölümleri öğrencileri ise değerlendirmelerin verilen ödevlerle yapıldığını belirtmişlerdir.

“Ders öğretmenleriniz genel olarak nasıl değerlendirirsiniz?” sorusu arasında yapılan çapraz tablo sonuçlarına bakıldığında; Elektrik (63.6), Metal (%50) ve Matbaa (%55.6) Eğitimi Bölümlerindeki öğretmenlerin derste toleranslı, Tekstil (%60), Makine (%62.5) ve Teknoloji eğitimi (%77.8) bölümlerindeki öğretmenlerin demokratik, Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü (%44.8) öğretmenlerinin ise hem demokratik hem de toleranslı davrandıkları görülmüştür.

“Derslerin süresi içerik sunumu için yeterli oluyor mu?” sorusu arasında yapılan çapraz tablo sonuçlarına göre; Elektrik (%90.9), Metal (%80), Elektronik-Bilgisayar (%72.2) ve Teknoloji Eğitimi Bölümü (%77.8) öğrencilerinin evet, Matbaa (% 66.7), Tekstil (%60) ve Makine (%75) Eğitimi Bölümü öğrencilerinin ise hayır cevabı verdikleri görülmüştür.

“Derslerde aşağıdaki öğretim yöntem ve teknikleri

hangi sıklıkta kullanılmaktadır?” sorusu arasında yapılan çapraz tablo sonuçlarına göre; anlatım yönteminin; Elektrik Eğitimi Bölümünde sık sık (%100), Metal (%72.7), Matbaa (%88.9), Tekstil (%60), Makine (%50), Elektronik-Bilgisayar (%50) ve Teknoloji Eğitimi (%55.6) bölümlerinde ise ara sıra kullanıldığı, Gösteri ve örnek olay yönteminin tüm bölümler tarafından (%72.7, %50, %88.9, %60, %50, %50, %55.6) ara sıra kullanıldığı, aynı şekilde örnek olay yönteminin de tüm bölümler tarafından ara sıra kullanıldığı (%54.5, %60, %55.6, %40, %68.8, %44.4, %55.6) belirlenmiştir. Soru-cevap yönteminin Elektrik (%54.5), Metal (%60) ve Elektronik-Bilgisayar (%61.1) Eğitimi Bölümlerinde ara sıra, Matbaa (%66.7), Tekstil (%53.3), Makine (%50) ve Teknoloji Eğitimi (%77.7) bölümlerinde ise sık sık kullanıldığı görülmüştür. Problem çözme yöntemi Makine Eğitimi Bölümünde (%56.3) sık sık kullanılırken, Metal (%60), Matbaa (%44.4), Tekstil (%46.7), Elektronik-Bilgisayar (%61.1) ve Teknoloji Eğitimi (%55.6) bölümlerinde ara sıra kullanılmakta, Elektrik bölümünde (%45.5) ise hiç kullanılmamaktadır. Kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinden drama tekniğinin ise hiçbir bölüm tarafından kullanılmadığı (%90.9, %70, %100, %73.3, %87.5, %83.3, %77.8) görülmüştür. Tartışma yöntemi; Elektronik-Bilgisayar (%38.9) ve Teknoloji eğitimi (%66.7) bölümleri tarafından sık sık kullanılırken, Elektrik (%54.5), Metal (%40), Matbaa (%44.4), Tekstil (%53.3) ve Makine (%56.3) eğitimi bölümleri tarafından ara sıra kullanılmaktadır. Elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; tüm bölümlerde anlatım ve soru-cevap yönteminin sık sık, gösteri, örnek olay, problem çözme ve tartışma yöntemlerinin ara sıra kullanıldığı, drama yönteminin ise hiç kullanılmadığı görülmektedir.

“Derslerinizde kullanılan eğitim teknolojilerini kullanım sıklığı açısından değerlendiriniz” sorusu arasında yapılan çapraz tablo sonuçlarına göre; Tepegöz; Elektrik (%72.7), Metal (%80), Matbaa (%55.6), Tekstil (%66.7), Makine (%68.8), Elektronik-Bilgisayar (%44.4), Teknoloji Eğitimi (%88.9) bölümlerinde sık sık kullanılmaktadır. Slayt; Elektrik (%63.6), Matbaa (%77.8) ve Tekstil (%33.3) bölümlerinde ara sıra, Metal (%70), Makine (%56.3), Elektronik-Bilgisayar (%66.7) ve Teknoloji Eğitimi (%88.9) bölümlerinde ise hiç kullanılmamaktadır. Data Show; tüm bölümlerde (%72.7, %80, %66.7, %46.7, %43.8, %38.9, %77.8) kullanılmazken, Bilgisayar; Elektronik-Bilgisayar bölümünde (%61.1) sık sık, Elektrik (%54.5), Metal (%60), Matbaa (%66.7), Tekstil (%46.7), Makine (%56.3) ve Teknoloji Eğitimi bölümlerinde (%44.4) ara sıra kullanılmaktadır. Tüm bölümlerde; Televizyon ; (%90.9, %70, %88.9, %93.3, %100, %94.4, %66.7) ve Kamera (%90.9, %90, %100, %86.7, %93.8, %88.9, %66.7) ise hiç kullanılmamaktadır. Bu bulgulara genel olarak bakıldığında ise; tüm bölümlerde tepegözün sıklıkla, bilgisayarın ara sıra, Slayt, Data Show, Televizyon

ve Kameranın öğretimde hiç kullanılmadığı görülmektedir.

“Kayıtlı olduğunuz yüksek lisans programındaki dersleri içerik açısından değerlendiriniz” sorusu arasında yapılan çapraz tablo sonuçlarına göre; Elektrik (%63,6), Metal (%60), Matbaa (%88.9)ve Elektronik-Bilgisayar (%55.6) bölümlerindeki öğrenciler derslerin içerik açısından daha çok teori ağırlıklı olduğunu, Tekstil (%33.3) ve Makine (%50) bölümleri öğrencileri ders içeriklerinin hem teori ağırlıklı hem de yüzeysel olduğunu, Teknoloji Eğitimi bölümü (%55.6) öğrencileri ise ders içeriklerinin dersin adına uygun olmadığını belirtmişlerdir. Sonuçlara genel olarak bakıldığında bölümlerin neredeyse tamamında ders içeriklerinin teorik ağırlıklı olduğu söylenebilir.

“Teorik dersleri nerede yapıyorsunuz?” sorusu frekans dağılımlarına bakıldığında derslerin; daha çok dersi yürüten öğretim elemanlarının odasında (%47.7), ikinci olarak da farklı dersliklerde (%26.1) yapıldığı belirlenmiştir.

Beklentiler ve Beklentilerin Karşılanmasına İlişkin Bulgular: “Programda dönem sonu değerlendirmeleri nasıl yapılıyor?” sorusu ile “Bir yüksek lisans programında değerlendirme sizce nasıl yapılmalı?” sorusu arasında yapılan karşılaştırma sonucuna göre; tüm bölümlerde değerlendirmelerin daha çok verilen ödevlerle (%55.7) yapıldığı, buna karşın öğrencilerin %89.8’inin değerlendirmenin araştırma konularındaki sunumlar ve sınıf içi performansın değerlendirilmesi temelinde yapılmasını istedikleri belirlenmiştir.

“Derslerde aşağıdaki öğretim yöntem ve tekniklerinden hangileri, hangi sıklıkta kullanılmaktadır?” sorusu frekans dağılımına bakıldığında; tüm bölümlerde sık sık kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin sırasıyla; anlatım (%86.4), soru-cevap (%46.6), tartışma (%38.6), Problem çözme (%34.1), örnek olay(%26.1), gösteri (%26.1) ve drama (%5.7) yöntemi olduğu görülmektedir. Bu durumda ilk üçe bakıldığında yüksek lisans programlarında öncelikli olarak anlatım, daha sonra soru-cevap ve son olarak da tartışma yöntemlerinin sık sık kullanıldığı söylenebilir. Bu sonuç daha önceki bulgulardan ortaya çıkan “derslerin daha çok teori ağırlıklı olduğunu” destekler niteliktedir. Derslerin kalıcılığını artırabilmek amacıyla anlatım yöntemi dışındaki yöntem ve tekniklerin de sıklıkla kullanılmasında yarar vardır. Buna karşın yöntem ve tekniklerle ilgili olarak öğrenci istek ve beklentilerine bakıldığında; derste öğrencilerin %47.7’sinin anlatım, %37.5’inin gösteri, %22.7’sinin ise örnek olay yönteminin kullanılmasını istedikleri belirlenmiştir.

Cinsiyet bağımsız değişkeni ile derslerinizde bilgisayarla öğretimin hangi sıklıkta kullanılmasını istersiniz? Sorusu arasında yapılan Mann-Whitney U testinde anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır (p=0.015). Buna göre; erkek öğrenciler bayan öğrencilere göre derslerinde daha sık bilgisayar kullanılmasını istemektedirler. Bu durum; teknik branşlardaki bayan öğrencilerin daha az olmasından kay-

naklanabilir.

2. Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis Testi Bulguları Mann-Whitney Test

Derslerinizde hangi teknolojilerin hangi sıklıkta kullanıldığını istersiniz? Bilgisayar	Cinsiyet	N	Ortalamalar arası fark	Sıralar toplamı
	Bay		70	42,92
Bayan		18	50,64	911,50
Toplam		88		

P (2-tailed): ,015

Tablo 2. Yaş bağımsız Değişkeni İçin Tepegöz Kullanım Sıklığı Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Programdaki derslerde kullanılan eğitim teknolojilerinin kullanım sıklığı: Tepegöz	Yaş	N	Ortalamalar arası fark
	21-25		48
26-30		28	37,86
31 ve üstü		12	58,50
Toplam		88	

Serbestlik derecesi: 2, P: ,021

Yaş bağımsız değişkeni ile derslerinizde öğretim teknolojilerinden tepegözün hangi sıklıkta kullanılmasını istersiniz? Sorusu arasında yapılan Kruskal-Wallis testinde anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır (p=0.003). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Yaş bağımsız Değişkeni İçin Tepegöz Kullanım Sıklığı Mann Whitney U Testi Sonuçları

Derslerinizde hangi teknolojilerin hangi sıklıkta kullanılmasını istersiniz? Tepegöz	Yaş	N	Ortalamalar arası fark	Sıralar toplamı
	21-25		48	34,15
26-30		28	45,96	1287,00
Toplam		76		

P: ,011

Derslerinizde hangi teknolojilerin hangi sıklıkta kullanılmasını istersiniz? Tepegöz	Yaş	N	Ortalamalar arası fark	Sıralar toplamı
	21-25		48	27,68
31 ve üstü		12	41,79	501,50
Toplam		60		

P: ,005

Tablo 3’e göre; 21-25 yaş grubu; 26-30 ve 31 ve üstü yaş grubuna göre derslerinde daha sıklıkla tepegöz kul-

lanılmasını istemektedir ($p=0.011$, $p=0.005$). Bu yaş grubunun derslerinde sıklıkla tepegöz kullanılmasını istemele-ri, yeni mezun oldukları için derslerde tepegöz kullanımı-na daha alışık olmalarına bağlanabilir.

Tablo 4. Derslerin Süresi İçerik Sunumu İçin Yeterli Oluyor Mu Sorusu İle Yüksek Lisans Yapılan Bölüm Bağımsız Değişkeni Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Derslerin süresi içerik sunumu için yeterli oluyor mu?	Yüksek lisans yapmakta olduğunuz bölüm		Ortalamalar arası fark
		N	
	Elektrik	11	30,00
	Metal	10	34,80
	Matbaa	9	55,33
	Tekstil	15	52,40
	Makine	16	59,00
	Elektronik-Bilgisayar	18	38,22
	Teknoloji eğitimi	9	35,78
	Toplam	88	

Serbestlik derecesi: 6, P: ,002

Yüksek lisans yapılan bölüm bağımsız değişkeni ile derslerin süresi içerik sunumu için yeterli oluyor mu? Sorusu arasında yapılan Kruskal-Wallis testinde anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ($p=0.002$). Bu farklılığın hangi bölümler arasında olduğunun belirlenebilmesi için Mann-Whitney U Testi yapılmış ve sonuçlar tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Derslerin Süresi İçerik Sunumu İçin Yeterli Oluyor Mu Sorusu İle Yüksek Lisans Yapılan Bölüm Bağımsız Değişkeni Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Derslerin süresi içerik sunumu için yeterli oluyor mu?	Yüksek lisans yapmakta olduğunuz bölüm		Ortalamalar arası fark	Sıralar toplamı
		N		
	Elektrik	11	7,91	87,00
	Matbaa	9	13,67	123,00
	Toplam	20		

P (2-tailed): ,009

Derslerin süresi içerik sunumu için yeterli oluyor mu?	Yüksek lisans yapmakta olduğunuz bölüm		Ortalamalar arası fark	Sıralar toplamı
		N		
	Elektrik	11	9,68	106,50
	Tekstil	15	16,30	244,50
	Toplam	26		

P (2-tailed): ,010

Derslerin süresi içerik sunumu için yeterli oluyor mu?	Yüksek lisans yapmakta olduğunuz bölüm		Ortalamalar arası fark	Sıralar toplamı
		N		
	Elektrik	11	8,73	96,00
	Makine	16	17,63	282,00
	Toplam	27		

P (2-tailed): ,001

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre; elektrik eğitimi bölümü öğrencileri matbaa, tekstil ve makine eğitimi bölümü öğrencilerine göre yüksek lisans programlarındaki derslerin süresinin içerik sunumu için yeterli (p değerleri: 0.009, 0.010, 0.001), makine eğitimi bölümü öğrencileri ise metal, elektronik-bilgisayar ve teknoloji eğitimi yüksek lisans programlarına göre yetersiz (p değerleri: 0.007, 0.007, 0.012) olduğunu belirtmişlerdir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma verilerinden aşağıdaki şu sonuçlara ulaşılmıştır;

- Erkek öğrencilerin daha çok akademik kariyer, bayan öğrencilerin ise alanla ilgili gelişimini sağlamak için yüksek lisans yaptıkları belirlenmiştir. Genel olarak bölüm ayrımı yapılmaksızın öğrencilerin çoğunun akademik kariyer yapmak için yüksek lisans yaptıkları görülmektedir. Bu durum da araştırmaya katılan öğrencilerin bir çoğunun araştırma görevlisi olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak burada lisansüstü eğitimin bireyin mesleki, kişisel ve psikolojik gelişimine olan katkıları da göz ardı edilmemeli, lisansüstü eğitim alan bireylerin öncelikle aldıkları eğitimin kendi mesleki, kişisel, psikolojik vb. gelişimleriyle ilgili getirilerinin neler olacağı konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.
- Tüm bölümlerdeki öğrenciler yüksek lisans programındaki öğretim elemanlarının öncelikle demokratik, ikinci planda ise toleranslı olması istemektedirler. Var olan duruma bakıldığında ise bölümlerdeki ders öğretmenlerinin genel olarak öğrenciler tarafından demokratik değerlendirildiği dolayısıyla öğrenci beklentisiyle var olan durumun uyduğu gözlenmiştir. Öğretmen davranışlarının öğrenmenin etkililiği ve kalıcılığı açısından önemli olduğu düşünüldüğünde, eğitimin her kademesinde yer alacak öğretmenlerin öğretmen davranışlarına ilişkin hedeflere ulaştırılması ve bu hedefleri özümseyerek uygulamaya geçirmesi önemlidir.
- Tüm bölümlerde sık sık kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri incelendiğinde sırasıyla; anlatım, soru-cevap, tartışma, problem çözme, örnek olay, gösteri ve

drama yöntem ve tekniklerinin olduğu görülmektedir. Buna göre, yüksek lisans programlarında öncelikli olarak anlatım, soru-cevap ve tartışma yöntemlerinin sık sık kullanılan üç yöntem teknik olduğu söylenebilir. Buna karşın yöntem ve tekniklerle ilgili olarak öğrenci istek ve beklentilerine bakıldığında; derste öğrencilerin öncelik sırasıyla anlatım, gösteri ve örnek olay yöntemlerinin kullanılmasını istedikleri belirlenmiştir. Beklentilerle var olan durumun aynı olmaması derslerde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Ancak kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerine özellikle mesleki ve teknik eğitim açısından bakıldığında ve beceri öğretiminin ön planda olduğu göz önüne alındığında gösteri, yaparak-yaşayarak ve örnek olay yönteminin beceri kazandırmadaki yeri daha net olarak görülebilmektedir. Bu nedenle programlarda öğrenci beklentilerine paralel olarak, gösteri ve örnek olay yöntemlerinin de kullanılması gerekmektedir.

- Araştırmaya katılan yüksek lisans öğrencilerinin derslerde teknolojik araç-gereç kullanımlarına ilişkin beklentilerine bakıldığında; öğretim teknolojilerinden bilgisayarın erkekler ve bayanlar tarafından öncelikli olarak tercih edildiği, ikinci sırada ise kameranın geldiği görülmektedir. Erkekler ve bayanlar arasında öğretim teknolojilerinin kullanımı açısından ise, televizyon kullanımının tercih edilmediği görülmektedir. Oysa ki kameranın tek başına yeterli olamayacağı ve televizyona olan ihtiyacın önemli olduğu düşünüldüğünde, bu durum olumsuzluk yaratabilir. Aynı şekilde tüm bölümlerde kullanılan eğitim teknolojilerinin sıklığına bakıldığında; tepegözün sıklıkla, bilgisayarın ara sıra kullanıldığı, slayt, data show, televizyon ve kameranın öğretimde hiç kullanılmadığı görülmektedir.
- Araştırma kapsamında ele alınan yüksek lisans programlarındaki dönem sonu değerlendirmeleri irdelendiğinde; tüm bölümlerde dönem sonu değerlendirmelerinin daha çok verilen ödevlerle yapıldığı, buna karşın öğrencilerin araştırma konularındaki sunumların ve sınıf içi performansın değerlendirilmesi temelinde yapılmasını istedikleri belirlenmiştir. Bir eğitim programının etkililiğinin ölçülmesi gerek süreç içerisinde gerekse süreç sonunda yapılacak değerlendirmeyle sağlanabilmektedir. Burada kullanılacak değerlendirme yöntemlerinin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor davranışları ölçebilecek ve ders hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığını doğru ve objektif olarak belirleyebilecek şekilde çeşitlendirilmesi önemli ve gereklidir. Lisansüstü programlarda değerlendirmeye ilişkin öğrenci görüşlerinin belirli bir sistem ve mantık zinciri içerisinde dikkate alınması öğrencinin motivasyonu-

na, belirsizliğin ortadan kalkmasına, ulaşılacak hedefi görebilmesine yardımcı olabilecektir. Unutulmamalıdır ki eğitim programlarının yalnızca öğrencilerin sınavlardaki başarı düzeyleri ile değerlendirilmesi yeterli değildir. Eğitim programlarının değerlendirilmesi, programın niteliği ve uygulanış şekli hakkında karar vermeyi sağlayacak bilgileri kapsamalıdır ve istenmeyen, olumsuz bulguların önlenmesi, düzeltilmesine yönelik girişimler konusunda yol gösterici olmalıdır (Devebakan, Koçdor, Musal ve Güner, 2003).

- Elektrik, Metal, Elektronik-Bilgisayar ve Teknoloji Eğitimi bölümü öğrencileri ders süresinin içerik sunumu için yeterli olduğunu belirtirken, Matbaa, Tekstil ve Makine bölümü öğrencileri ise bu sürenin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Oysa, öğrenme-öğretme sürecinin etkililiğinde önemli unsurlardan bir tanesi olan ders süresinin, içeriğe uygun olarak belirlenmesi veya içeriğin süreye uygun olarak hazırlanması dersin amaçlarına ulaşılmasında önemli ve etkin bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, ders içeriklerinin süreyle uyumlu olacak şekilde düzenlenmesi ve programların bu açıdan yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.
- Elektrik, Metal, Matbaa ve Elektronik-Bilgisayar bölümlerindeki öğrenciler derslerin içerik açısından daha çok teori ağırlıklı olduğunu, Tekstil ve Makine bölümleri öğrencileri ders içeriklerinin hem teori ağırlıklı hem de yüzeysel olduğunu, Teknoloji Eğitimi bölümü öğrencileri ise ders içeriklerinin dersin adına uygun olmadığını belirtmişlerdir. Sonuçlara genel olarak bakıldığında bölümlerin neredeyse tamamının ders içeriklerinin teorik ağırlıklı olduğu belirtilmiştir. Oysa mesleki ve teknik eğitimdeki becerilerin daha çok uygulama dayalı olarak, yaparak-yaşayarak öğrenildiği düşünüldüğünde yüksek lisans programlarında kazandırılmak istenen daha kompleks becerilerin de uygulamaya yönelik olarak verilmesi hem program amacına ulaşılması hem de daha nitelikli ve kalıcı becerilere sahip bireyler yetiştirilmesini sağlamaktadır. Bu nedenle söz konusu programlardaki ders içeriklerinin yeniden incelenerek, uygulamaya gereken ağırlığın verilmesi yerinde olacaktır.
- Derslerin; daha çok dersi yürüten öğretim elemanlarının odasında, ikinci olarak da farklı dersliklerde yapıldığı belirlenmiştir. Günümüzde hala bir çok eğitim kurumunun temel problemlerinden bir tanesi olan fiziki kapasite yetersizliği görüldüğü gibi lisansüstü eğitimi de olumsuz yönde etkilemektedir. Ancak, öğrenme-öğretme süreci içerisinde öğrenme ortamının motivasyonu, buna bağlı olarak da başarıyı etkilediği göz önüne alındığında ortamın teknolojik araç-gereçlerin kullanılabilmesi, dış etkilerden uzak, gürültüsüz, sabit bir derslikte yapılması daha etkili sonuçlar verecektir.

KAYNAKLAR

- Devebakan Nevzat, Koçdor Hilal, Musal Berna ve Güner Gül (2003). “**Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde Lisansüstü Eğitim Kalitesinin Arttırılması Kapsamında Öğrencilerin Eğitime İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi**”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Nisan-Haziran 5, 2:30-44 [http://www.sbe.deu.edu.tr /yayinlar/dergi/2003_sayı:2_PDF/devebakan_pdf_adresinden_indirilmistir](http://www.sbe.deu.edu.tr/yayinlar/dergi/2003_sayı:2_PDF/devebakan_pdf_adresinden_indirilmistir).
- Dönmez, Burhanettin (1998). “**Sosyo-Teknik Sistem Model Açısından Türkiye'nin Eğitim Yönetiminde Değişme Çabaları ve Yöneticinin Konumu**”, Eğitim Yönetimi Güz 4, 16:508.
- Doğan, Hıfzı (1997). “**Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı**”, Önder Matbaacılık, Ankara.
- Karakütük, Kasım (2002). “**Lisansüstü Öğretimin Sorunları**”, Eğitim Araştırmaları Nisan 7:65
- Sezgin, Saim İlhan (1994). “**Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme**”, Üçüncü baskı, Adalet Matbaacılık, Ankara.
- Yağcı, Yusuf (2001). “**Bilim ve Teknoloji Yarışı**”, http://www.fbe.itu.edu.tr/01_enstitu/02_doktora/mezunlar/mudurkonusma2001.php adresinden indirilmiştir.
- Yüksel, Sedat (1998). “**Okula Dayalı Program Geliştirme**”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Güz 4, 16:511-514.